M.T. Emţev[1] şi E.I. Parnov[2]

CĂDEREA SUPERNOVEI

În româneşte de Radu GONCIAROV[3]

---

[1] Михаил Тихонович Емцев (03.06.1930-25.08.2003)
[2] Еремей Иудович Парнов (20.10.1935-18.03.2009)
[3] Povestirea a apărut în limba română în nr. 417/1.04.1972 din „Colecția Povestiri ştiințifico-fantastice”.

PENTRU PRIMA OARĂ în viața sa, Iura trăia sentimentul unei puternice zguduiri interioare, al unei febrile nerăbdări, sentiment atât de bine cunoscut, după părerea lui, tuturor marilor poeți şi fizicienilor teoreticieni. Sări din pat şi, alene, străbătu covorul moale şi gros, oprindu-se lângă fereastră.

Afară mijeau zorile, dimineața se năştea de pretutindeni, coborând parcă de pe înălțimile îndepărtate, într-o lumină neverosimil de verde, care se topea rapid, copleşită de irizări de purpură şi de chihlimbar.

O asemenea dimineață nu poți trăi decât în munți. Iuri putea să precizeze chiar: o asemenea dimineață nu poate fi întâlnită decât la altitudinea de 3 250 de metri, pe un mic platou al masivului apusean al lanțului Tannu-ol, în imediata apropiere a graniței cu Mongolia.

Aici, într-un loc uitat de Dumnezeu şi de oameni - cum tovarăşului de cameră al lui Iura, Anatoli Dmitrievici Kirilenkov, îi plăcea adesea să spună -, se afla micuța clădire albă a Laboratorului de astrofizică a particulelor neutrino din cadrul Academiei de ştiințe a U.R.S.S.

De două ori pe lună ateriza aici un elicopter, aducând scrisorile, ziarele şi alimentele. În aceste zile era sărbătoare, nu lucra nimeni. Elicopterul nu putea veni mai des - atât de departe se afla laboratorul de zonele locuite. Altfel însă nu era cu putință; dacă voiai să prinzi cea mai puțin lesne de prins dintre particulele-fantomă ce alcătuiesc lumea subatomului, trebuia să eviți orice influențe exterioare. Între acestea, locuitorii Tannu-ol-ului includeau aproape tot ce ținea de cultura materială a secolului XX: antene, motoare electrice, magneți puternici, ca şi fumul uzinelor, care învăluie oraşele noastre într-un nor ce nu se topeşte niciodată.

Iura privea umbrele azurii ale pinilor şi stejarilor, pulberea diamantină, care fumegă deasupra zăpezii, dar vedea pulberea stelară, pulberea beznelor interstelare, spiralele galaxiilor şi moartea lumilor.

În piept ceva i se zbătea şi încerca să se smulgă, iar lângă inimă i se topea o undă îngheţată şi înţepătoare de frig.

Şi Iura înţelegea că a venit ea - inspiraţia.

Era inginer electrofizician, dar şi poet. Lucra de aproape un an aici; a trecut aproape un an de când s-a despărţit de Moscova şi aproape un an de când scrie versuri:

Piaţa este ca o maramă...
Frunzele-s aurii şi pomii grei;
Cupolele vechi, de argint şi aramă,
Cerului Moscovei stându-i temei.

Poeziile lui Iura erau cel mai adesea melancolice, dacă nu chiar triste. Lui Kirilenkov îi plăceau. Iura ştia însă că asta nu era de ajuns. Exista o altă poezie. O poezie pe care n-a scris-o nimeni. Înălţătoare, puternică. Undeva sclipesc supernovele, undeva pier sori, se ciocnesc galaxiile. Şi toate, şi toţi strigă!

Strigătele acestea sunt şuvoaie de energie, sunt câmpuri excitate care gonesc fără ţel în spaţiul nesfârşit. Uneori noi auzim aceste strigăte. Dar până şi acea infimă parte care atinge antenele radiotelescoapelor nu este decât trecut. Chiar şi lumina galaxiilor apropiate ajunge până la noi în milioane de ani. Privim stelele care sclipesc, ele însă poate nu mai există de mult. Doar cuantele lor de lumină mai străbat căile uimitoare ale Cosmosului. Cum să stăpâneşti timpul? Şi cum să torni toate acestea în tiparul versului?

Iura avea o fire foarte veselă. Era un schior înzestrat şi un şahist imbatabil: obrajii îi erau rumeni şi faţa îi era

totdeauna încălzită de un zâmbet larg. Cu toate acestea, dintre poezii îi plăceau cele triste, pline de meditații filozofice pe marginea veşnicei probleme a sensului vieții.

Aparent, această problemă era pentru Iura rezolvată: cu fiecare elicopter primea scrisori de la o moscovită subțirică, pieptănată modern. Lui Iura îi plăcea să stea între acumulatoarele secției sale; studia limba engleză în vederea susținerii tezei de aspirant, tânjea după Moscova şi realiza neobosit filme de amator. De cum ajungea însă la versuri, Iura devenea extremist. Dacă era vorba despre dragoste, aceasta trebuia să fie înflăcărată, cu final tragic, iar dacă era vorba despre tristețe, ea trebuia să depăşească durerea mondială a lui Byron şi Leopardi. Problema existenței, studiată de el cu atâta înverşunare, era atât de saturată de formule ale mecanicii cuantice şi ale teoriei probabilităților, încât bătrânul Faust şi-ar fi dat, probabil, foc, copleşit de ruşinea propriei nimicnicii.

Şi iată că astăzi, în această minunată dimineață de duminică, Iura simțea născându-se în el adevăratul poem. Poemul pe care poeții geniali îl dăruie umanității entuziasmate o dată la o sută de ani.

Inspirația însă nu trebuia să contravină spiritului de disciplină. Străduindu-se să nu-l trezească pe Kirilenkov, Iura se îmbrăcă de zor pentru o scurtă plimbare; îşi luă aparatul de filmat şi, în vârful picioarelor, ieşi din încăpere.

*

Totul în jur era scăldat de soare şi de prospețime. Iura îşi miji cu încântare ochii, inspiră cu nările fremătânde aerul aromat. Fără să se grăbească, se îndreptă spre secția de acumulatoare. De aici se deschidea încântătoarea privelişte a trecătorii. Folosind cuvintele lui Kirilenkov, Iura se pregătea de mult să „prăpădească” câțiva metri de peliculă color de

primă calitate ca să filmeze fuioarele ceții străpunse de săgețile aurii ale răsăritului. Ultimele cuvinte îi aparțineau însă lui Iura.

Stația de acumulatoare era cufundată într-o penumbră albastră. „E prea devreme!" - gândi Iura, ştergând fără grabă filtrele aparatului cu o bucată de piele de căprioară.

Deodată Iura îşi ridică ochii şi rămase cu ei bulbucați de uimire: pereții stației de acumulatoare se topiseră parcă, devenind transparenți; vibrau de parcă erau din aer cald. Totul în jur căpătase, dintr-un motiv necunoscut, o pronunțată culoare verde. Iar undeva, foarte departe, licărea opac o pată vişinie-albastră care semăna cu limba flăcării unei spirtiere. Treptat, pata deveni mai aprinsă, mai clară, conturându-se din ce în ce mai precis. Lumina părea deja vişinie, strălucind ca într-un acvariu uriaş. Aproape instinctiv, Iura apăsă pe declanşatorul „Quartz"-ului său. Nu auzea bâzâitul specific al aparatului de filmat. Ochii îi erau înlăcrimați de încordare. Privea atent, concentrat. În centrul haloului care se formase apăru un orificiu întunecat, care apoi se îngustă treptat, căpătând dimensiunile unui punct. Tot ce s-a petrecut în continuare dădea impresia că vezi printr-un ocular de microscop formarea unei structuri cristaline. Punctul se acoperi de o pojghiță subțire de gheață, apoi de încă una şi de încă una. Din toate părțile se aglomerau plăcuțe cristaline; se iveau de undeva dintr-o parte, goneau una spre alta, aşezându-se în straturi şi îngroşându-se. Curând haloul dispăru aproape în întregime. Conturul vişiniu abia se mai putea ghici prin grosimea cristalelor. Brusc, Iura văzu clar un hublou semi întunecat şi capul înclinat al unui om. Deşi zărise fața aceasta doar câteva secunde, impresia fusese atât de puternică încât imaginea i s-a întipărit în memorie cu detalii de neşters.

Ochii mari, nemişcaţi, o frunte înaltă, bombată şi umerii obrajilor ieşiţi!... Faţa se vedea din ce în ce mai bine; flacăra galbenă a hubloului deveni portocalie, apoi roşie şi, în sfârşit, se stinse. Din nou înaintea lui Iura se afla staţia de acumulatoare de un vişiniu ca de metal incandescent. Căsuţa părea că tremură şi chiar contururile versanţilor îndepărtaţi vibrau din cauza acestui tremur, ce crescu treptat, transformându-se în sunet, într-un vuiet pătrunzător şi ascuţit, care cutremura munţii; un puternic val de aer îl împinse pe Iura în piept şi-l rostogoli pe platoul staţiei către prăpastie.

*

Kirilenkov nu dormea. Îl urmărea printre gene pe Iura, care, doar în chiloţi, umbla prin încăpere; deodată acesta se opri lângă fereastră, de unde privi îndelung crestele. După ce Iura a ieşit, Kirilenkov şi-a băgat mâna sub pernă, a căutat îndelung, fără a găsi nimic. Atunci s-a ridicat precaut şi, uşor, pe vârfuri, băgându-şi capul între umeri, s-a îndreptat spre noptiera lui Iura. A deschis cu o mişcare sigură sertarul, a smuls din pachetul lucios o ţigară cu filtru şi, printr-o săritură clasică, a aterizat din nou în patul care n-apucase să se răcească.

Kirilenkov fuma adesea pe nemâncate, trăind în acelaşi timp şi scârba, şi satisfacţia acestui viciu. Fumul se prefăcea în şuviţe prelungi, cobora încet, apoi, nu se ştie de ce, se strecura sub pat.

Medita. În această dimineaţă de duminică avea timp. Gândurile care-l răscoleau nu erau deloc vesele. Experienţele nu se legau. N-aveau cursivitate. Din ziua aceea nefastă în care Kirilenkov căzuse la susţinerea disertaţiei, totul îi mergea anapoda. Desigur, nu e o plăcere prea mare să cazi; nu acesta era însă motivul principal. Kirilenkov simţea că

aceasta a diminuat mult interesul pentru tema care, departe de a fi proprietatea sa, aparţinea ştiinţei. De acum înainte, numai un om foarte curajos sau o mare autoritate ar mai fi îndrăznit să-l susţină.

Ce ghinion! Şi cât de bine a mers totul. Pasionat, elegant şi precis, Kirilenkov punea în ecuaţii posibilitatea verificării experimentale a legii probabilităţii temporale. Dacă această experienţă ar fi dat rezultatele scontate, ar fi fost o victorie. Mai exact, ar fi fost un prim şi modest pas către victoria asupra timpului. Şi de toate acestea era vinovat şeful. Când Kirilenkov i-a adus referatul proaspăt tipărit, şeful şi-a scos solemn stiloul cu peniţă de aur, a tăiat cuvântul *candidat* şi, cu un scris sigur, academic, a notat *d o c t o r !*

Kirilenkov nici n-a avut timpul să-şi vină în fire; totul în jurul său a început să se învârtească şi s-a simţit împins spre catedra la care trebuia să susţină, în loc de teza de candidat, pe aceea de doctor.

A căzut: 12 pentru, 14 contra.

Dacă şeful n-ar fi tăiat atunci cuvântul „candidat", totul ar fi fost cum nu se poate mai bine. Indiscutabil, lucrarea avea nivelul ştiinţific necesar. În plus, îi mai trebuia foarte puţin pentru a atinge nivelul de doctor. Dar acest „foarte puţin" i-a fost fatal: 14 bile negre.

Gândind astfel, Kirilenkov ştia că nu face altceva decât să se mintă pe sine. În fond, nu erau de vină nici teza de candidat şi nici aceea de „doctor", ci propria lui supraapreciere. Pur şi simplu, n-a putut argumenta convingător necesitatea şi, mai ales, posibilitatea realizării viitoarei sale experienţe. Asta e totul. Nimeni în afară de el nu era vinovat. Ceilalţi s-au purtat cu el nu numai drept, ci, de fapt, echitabil, tovărăşeşte, colegial, cinstit şi sever.

Voise să devină doctor; n-a reuşit nici măcar să devină

candidat. Dar el propunea un experiment. Cu asta au fost de acord.

„Fă-o! Ceea ce propui este o cercetare îndepărtată. Vor trece poate mii de ani până când oamenii vor putea avea un folos de pe urma ei. Dar, fără cercetări îndepărtate, de perspectivă, ştiinţa nu se poate dezvolta. Fă-o! Pe urmă vom vedea. Dacă presupunerile tale se vor adeveri, te vom face doctor. Importantă este ştiinţa, nu diploma ştiinţifică. Dacă însă totul nu se va dovedi decât o simplă manipulare de probabilităţi şi integrale, va trebui să meditezi foarte serios asupra locului tău în cercetarea ştiinţifică. Fă-o!”

Cam aşa au discutat atunci cu el 14 bile negre. Şi el a înţeles. Era mulţumit că-i aprobaseră experienţa. Dar, iată, au trecut ani, şi el, Kirilenkov, n-a obţinut nici un fel de rezultat.

„Ori precizia experienţei este cu un nivel mai jos decât efectul căutat - gândi el -, ori... ei, drăcie!” Kirilenkov fu zguduit de tuse. Ţigara i se terminase, iar el trăsese cu sete fumul iute al filtrului.

În această clipă a început uraganul.

*

Uraganul i-a trezit pe membrii laboratorului mult mai devreme decât se trezeau de obicei. Vuietul teribil de acut i-a obligat să sară din aşternut şi să se îmbrace în grabă.

Kirilenkov şi Voloboev, un medic de 30 de ani, au părăsit primii clădirea. Nu mică le-a fost mirarea când au văzut că pe platformă nu era nici o urmă de dărâmătură. Doar clădirea se zguduise destul de puternic. Totul rămăsese la locul său. Doi cedri, un brad şi un pin, uşa de fier a staţiei de acumulatoare, precum şi contururile azurii ale radiotelescopului mijlociu, ca şi antenele capcanelor gravitaţionale şi cablurile de alimentare, toate erau la locul

lor.

— Să fi fost o prăbuşire? întrebă Voloboev, punându-şi ochelarii fumurii.

Kirilenkov porni însă de îndată spre prăpastie. Curând scoase un strigăt şi se aplecă.

Străduindu-se să calce pe urmele adânci ce rămăseseră în zăpadă, Voloboev se duse în grabă după Kirilenkov.

— Ce-i, Tolia?

Kirilenkov îi întinse „Quartz”-ul lui Iura.

— E aparatul lui Iura! Cum a ajuns aici?

Kirilenkov nu răspunse nici de data asta, ci porni în fugă spre văgăună... Înjurând abia auzit, Voloboev se ţinu după celălalt.

Iura era lungit chiar la marginea viroagei; zăcea îmbrăţişând strâns trunchiul unui cedru. Degetele încleştate ale mâinilor i se învineţiseră din cauza efortului; faţa îi era acoperită de omăt; pe obrazul stâng, zăpada se înroşise. Voloboev o îndepărtă atent cu dosul palmei şi văzu o largă zgârietură de culoare violetă. Cu mare greutate au reuşit să-i descleşteze degetele şi să-l tragă cât mai departe de marginea prăpastiei.

Voloboev îi luă pulsul. Apoi, ridicând puloverul cu pinguini şi urşi, îşi apropie urechea de pieptul lui Iura, ascultând încordat aproape un minut, după care se ridică fără să scoată o vorbă.

Kirilenkov nu întreba nimic; privea undeva, într-o parte.

— Dacă nu e nici un fel de traumatism, atunci totul e-n regulă; nu-i decât un şoc nervos, spuse Voloboev şi făcu un semn lui Ohanesian şi lui Kostenko, ce se iviseră în cadrul uşii. Trebuie să-l ducem înăuntru!...

*

Iura nu-şi reveni, cu toate că Voloboev nu-i descoperi nici

o leziune pe corp.

— Pur şi simplu, din pricina şocului, şi-a pierdut cunoştinţa. Se-ntâmplă. Nu trebuie să-l aducem în simţiri. După ce va dormi destul, se va trezi singur. Şi nu mai staţi ca nişte momâi! Vedeţi-vă de treabă!

Ieşiră cu toţii. Ohanesian răsuci comutatorul, dar becul din coridor nu se aprinse. Peste vreo cinci minute se dovedi că nici un bec nu ardea în toată clădirea.

— Circuitele n-au nimic. Cablurile sunt îngropate adânc sub zăpadă, îşi spuse părerea Ohanesian, trebuie să verificăm staţia de acumulatoare. Du-te până acolo, te rog, Anatoli Dmitrievici.

După Kirilenkov porni şi bucătarul Kostenko.

Uşa staţiei de acumulatoare era încuiată. Kirilenkov scoase cheia. Uşa, bine unsă, se deschise fără nici un zgomot şi cei doi intrară.

Chiar de la primul pas, Kirilenkov se împiedică de ceva şi se lăsă în genunchi.

— Ce? Ce-i acolo, Anatoli Dmitrievici?

Kostenko ar fi putut să nu mai întrebe. La picioarele lor, cu braţele larg desfăcute, zăcea un om. Fruntea îi era înaltă, bombată, cu un pronunţat început de chelie, cu părul pe jumătate negru, pe jumătate încărunţit, cu umerii obrajilor proeminenţi.

— Cine e? Ce caută aici? şoptea febril bunul bucătar, străduindu-se să-l atingă pe Kirilenkov pentru a se convinge că nu visează.

Kirilenkov - la fel cum făcuse adineauri Voloboev - începu să caute pulsul celui căzut.

Spus cu îngăduinţă, Necunoscutul era îmbrăcat cam ciudat pentru asprele condiţii climatice din această zonă: pantaloni subţiri de doc, o cămaşă de zefir şi sandale uşoare,

încălțate pe piciorul gol; cam atât, adică nimic mai mult.

Simțind bătaia slabă a inimii, Kirilenkov se ridică:

— Trebuie să-l ducem în casă. Dă fuga şi adu şuba dumitale! Afară e cam frig.

Retrăgându-se nehotărât, Kostenko ieşi. Singur cu Necunoscutul, Anatoli Dmitrievici aprinse o țigară, încercând să-şi ordoneze gândurile, lucru care se dovedi a nu fi prea uşor. Într-adevăr, cum a putut pătrunde Necunoscutul aici? Fără a mai pune sub semnul întrebării însăşi prezența lui acolo, pe platoul Tannu-ol. Şi încă într-o asemenea postură.

Nici un uragan nu poate purta un om mii de kilometri. Atunci de unde apăruse totuşi acest om?! Singura soluție ar fi cea de-a patra dimensiune. Dar asta explică doar în unele romane detective producerea unui asasinat într-o încăpere ermetic închisă. Dar omul este în viață; când îşi va reveni, are să spună.

„Nu există minuni!" gândi Kirilenkov, descoperind pe masa de laborator picături de cositor. În afara contactelor topite, Kirilenkov mai descoperi şi alte urme ale „prezenței" Necunoscutului.

Cel mai mult au avut de suferit instrumentele ce înregistrau radiațiile cosmice şi cele pentru studiul câmpului. Erau martorii muți ai prezenței unei forțe care a obligat indicatoarele să arate intensități nemaivăzute. Indicatoarele erau îndoite, spiralele turtite.

„Dacă n-ar fi fost limitatorii - îşi spuse Kirilenkov, rozându-şi unghiile -, indicatoarele ar fi marcat un maximum, după care s-ar fi înapoiat la zero".

Şi i se păru că până şi aerul din stația de acumulatoare este bizar, ionizat şi electrizat. Totul vorbea despre ceva puternic şi necunoscut, care pătrunsese acolo şi crescuse până la proporții absurde, refuzate de logică, pentru ca,

răpus parcă de o forță potrivnică, să se piardă în sine, epuizat şi să revină la starea inițială.

„Cum şi de ce?!" - gândul acesta chinuitor nu-l slăbea pe Kirilenkov. Oare numai pentru a-l lăsa aici pe acest om în vârstă, cu hainele lui puține şi demodate?

Era înfricoşător şi tentant totodată. Kirilenkov nu luase încă nici o hotărâre, nu formulase nici o ipoteză, dar cele văzute impresionaseră până şi cele mai ascunse fibre ale sufletului său, mai bine zis ale intuiției, uimitoarea intuiție a unui fizician teoretician.

*

A doua zi dimineața, s-au strâns cu toții în sufragerie. Ferestrele lenticulare priveau spre apus. În încăpere pătrundea un abur solar, albăstrui, dincolo de care abia puteau fi ghicite vârfurile versanților depărtați. Sticla părea mată, iar afară aveai impresia că ziua îşi aprinsese felinarele.

Tăceau cu toții. Unul fuma, altul îşi plimba gânditor degetul pe nervurile lemnului lucios al mesei, dar nimeni nu se hotăra să înceapă. Atunci, în virtutea dreptului şi îndatoririi de conducător, vorbi Vartan Tolakovici Ohanesian.

— Ce facem, aşadar, copii?!

Ohanesian îşi căuta cuvintele.

— Peste cinci zile vine elicopterul şi, pe cuvânt de onoare, aş vrea ca până atunci să lămurim totul. Ce spuneți?

Nu răspunse nimeni. De altfel, nimeni nu voia să se pună într-o postură nefavorabilă. Dacă cineva ar fi emis o ipoteză - oricare! -, toți ar fi participat la discuții, fără nici o invitație. E întotdeauna mai uşor să critici decât să afirmi.

— Vladimir Andreevici, care este părerea dumitale? Şi, fără să aştepte răspunsul lui Karpov, Ohanesian îşi continuă atacul: Eşti doar singurul nostru specialist în câmpuri neutrinice şi ne-ar interesa opinia pe care ți-ai făcut-o.

Aşa se obişnuieşte: toate se sparg în capul detectorilor de neutrino, cele mai noi şi cele mai complicate aparate de la Tannu-ol.

Volodea se ridică, fără grabă şi ieşi din zona colțului format de măsuța pe care se afla aparatul de radio şi lădița în care creştea un trandafir chinezesc. Se scotoci îndelung prin buzunare, scoase o hârtiuță împăturită de câteva ori, o despături, apoi o împături cu grijă şi o ascunse din nou într-unul dintre buzunare.

— Chestiunea e, tovarăşi, că am developat azi toate clişeele şi n-am întâlnit nici o urmă de explozie a vreunei supernove. Mijindu-şi ochii de miop, Volodea îşi desfăcu larg, a scuză, brațele.

— Ce legătură are supernova? spuse încet cineva.

Toți îl priveau întrebător pe Volodea.

Continuând să-şi mişte inutil mâinile, Volodea răspunse stingherit:

— Vedeți, detectoarele au înregistrat o emanație de neutrino de o intensitate nemaiîntâlnită. Ce se întâmplă de obicei? Neutrinul este absorbit de atomul de clor 37; rezultă argon 37 şi un pozitron. Nu-i aşa?

Nedumeriți, cei de față ascultau fără să schițeze un gest. Fără să aştepte, de fapt, vreun răspuns, Volodea continuă:

— Aşa e. La noi însă s-a-ntâmplat naiba ştie ce. Peste tot numai urme de anihilări perechi electrono-pozitronice. S-ar putea crede că mai întâi a explodat o supernovă, care aproape imediat a suferit o inversiune şi, în loc de neutrini, a început să emită un puternic fascicul de antineutrini. Ce s-a putut întâmpla nu ştiu! Asta e... ca să zic aşa, în linii mari, cum s-ar spune...

Kirilenkov trăi o puternică şi confuză senzație de groază. „Într-adevăr - gândi el -, şi aparatele lui Volodea atestă ceva

născut nu se ştie unde, ce a atins punctul maxim şi s-a autoanihilat".

— Ce-ar putea însemna asta? întrebă Kirilenkov, surprins şi el că-şi prelungise cu voce tare gândul.

— Ai spus ceva, Anatoli Dmitrievici? se întoarse spre el Ohanesian.

Şi, dintr-o dată, Kirilenkov înțelese totul. Mai exact, aproape totul. Şi, asemenea elevului care învață acasă sârguincios poezia, iar în clasă, uitându-i sfârşitul, declamă curajos primele strofe, nădăjduind că-şi va aminti restul, Anatoli Dmitrievici începu să vorbească: mai întâi văzu numai rândurile tipărite ale tezei lui, ce fusese primită cu atâta răceală; restul părea haosul din care se născuse lumea. Dar cu cât îşi desfăşura mai amănunțit argumentele, observă tot mai clar cum gândurile haotice se ordonează şi iau forma riguroasă a unei structuri cristaline.

— Ne întâlnim în acest caz cu inversiunea concomitentă a tuturor celor patru dimensiuni, spuse Kirilenkov. În consecință, nu numai coordonatele clasice şi rezultanta Hamilton trebuie să fie înmulțite cu constanta, ci şi funcțiile timpului capătă coeficientul minus unu la puterea *n.* În acest caz *n* este egal cu unu.

Calm, Kirilenkov se apropie de perete şi apăsă un buton. Cu un zumzet uşor, imensa hartă cerească se deschise în ambele laturi. Tăietura meridianului devenea din ce în ce mai largă; în sfârşit, se ivi tabla din linoleum de un negru mat; Kirilenkov luă creta şi începu să scrie. Când sfârşi demonstrația şi se întoarse, constată că toți ceilalți se strânseseră de mult în picioare în spatele său.

Nu încape îndoială că tot ceea ce scrisese Kirilenkov pe tablă era clar pentru cei de față, excepție făcând medicul şi bucătarul. Totuşi, ideea lui Kirilenkov nu fusese acceptată

încă de nimeni. Era nevoie de un raționament logic care să lege demonstrația de fondul problemei. Dificultatea nu constă în aceea că ideea trebuia simplificată în vreun fel, ci că, pur şi simplu, trebuia prezentată într-o altă relație, într-un alt limbaj. Asta şi pentru motivul că fizicienilor le este mult mai greu decât altora să găsească legătura între abstractizările cu care sunt nevoiți să lucreze şi fenomenele reale. Vorbind de-a dreptul, ei sunt mai puțin convinşi decât ceilalți că, părăsind laboratorul, s-ar putea întâlni cu obiectul studiului lor, acasă, să zicem. Cu atât mai puțin credibilă era pentru ei situația de aici, în care cuvintele „casă" şi „laborator" deveniseră sinonime.

Primul interveni Ohanesian:

— Nu, nu... Este exclus să fie posibil. Să mă ierți, Anatoli Dmitrievici, dar dumneata eşti un vrăjitor, m-ai hipnotizat.. S-ar putea spune că ne-ai luat atât de repede, încât nu ne putem reveni încă, nu putem argumenta... Este atât de uluitor, încât simt nevoia să reflectez.

— Când Heisenberg şi-a prezentat teoria unitară a câmpului (Volodea Karpov vorbea probabil pentru prima oară în viața lui fără să gesticuleze), Niels Bohr a susținut imediat că această teorie nu-i suficient de nebunească pentru a fi adevărată. Or, la Kirilenkov elementul de nebunie nu lipseşte...

Nimeni n-a înțeles dacă îl susține sau nu pe Kirilenkov.

Ohanesian mormăi ceva, clătină din cap, apoi, scuturându-şi bogata podoabă capilară şi mijindu-şi ochii, spuse:

— Ştiți... în fond, toate astea... - în clipa aceea confunda, desigur, datele incredibilei situații cu calculele de pe tablă şi, trecând mental de la abstracțiile matematice la necunoscutul în pantaloni de doc, izbucni: ...nu sunt decât fleacuri! O

utopie!... Dar ce sunt, totuşi, vă întreb?! Aud?...

Kirilenkov căuta cu febrilitate veriga care trebuia să lege capetele lanțului. Își dădea seama că matematica lui nu-i convinsese pe ceilalți. Ei l-au înțeles, erau de acord cu el şi, dacă pe canapeaua din camera lui nu s-ar fi aflat acum omul acela, totul ar fi fost limpede. Acum însă nimeni nu se încumeta să afle o legătură între o enigmă ştiințifică dezlegată şi apariția cu totul inexplicabilă a unui om obişnuit. Coincidența era surprinzătoare, dacă putea fi numită coincidență. Dar era la fel de posibil să nu fie decât o simplă şi stupidă coincidență. Ba nu, coincidență nu putea fi. Din nou, fără să-şi dea seama, Kirilenkov începu să-şi rostească cu voce tare gândurile. Încet, construind parcă un castel din cărți de joc, legă una câte una verigile lanțului logic. Antrenat, filozofa:

— Unde se află, aşadar, presupusele antilumi? Situația devine de-a dreptul paradoxală. Vorbim despre simetria lumii, a fiecărei particule, căreia îi corespunde o antiparticulă. De fapt, însă, în preajma noastră, natura este asimetrică. Ca să dau un exemplu la-ntâmplare, presupunem că antimateria [4] se află nu în lumea noastră, ci în adâncul universului, undeva în nişte galaxii îndepărtate. Lucru cu atât mai uşor de admis cu cât este mai greu de verificat. Iar observatorului nostru terestru îi este aproape imposibil să descopere această antimaterie. Să admitem, chiar că zărim un corp ceresc oarecare şi vrem să aflăm din ce este alcătuit: din atomi sau din antiatomi? Vai, radiația luminoasă emisă de acel corp nu ne va putea dezvălui adevărul! Atât materia cât şi antimateria emit una şi aceeaşi radiație luminoasă.

— Până şi eu ştiu asta, oftă înciudat doctorul.

---

[4] Kirilenkov se referă, fireşte, la „antisubstanță“ (n. r.)

Kirilenkov înțelese situația:

— Iertați-mă, m-am lăsat furat de cele spuse, dar aş vrea să vă împărtăşesc tot ce gândesc.

— Poftim, Anatoli Dmitrievici, încuviință Ohanesian, căruia i se păru că pricepuse unde vrea să bată Kirilenkov.

— Genialul Dirac a descoperit antilumea încă din anii ’30. Toate raționamentele privind antilumile şi antimateria, toate discuțiile şi speranțele sunt legate de rachetele fotonice, fundamentate, în ultimă instanță, pe teoria lui Dirac. Dar dacă noi vom încerca să pătrundem în fondul teoriei sale, vom vedea că la el starea inițială, primară, este natura vidului. El nu consideră vidul ca fiind gol, pustiu. Aici e cheia. Vidul lui Dirac nu este decât o mare umplută până la refuz de particule elementare. Dar nici aceste particule nu sunt obişnuite. Ele nu pot fi puse în evidență nici de cele mai sensibile aparate. Ajunge însă să le transmiți o uriaşă cantitate de energie, şi ele vor ieşi din vid, din „anonimat”, creând astfel din „nimic” materia. Aici nu există nici o capcană ideologică! Pur şi simplu, particulele din marea lui Dirac posedă o energie minimă, infimă. O minge construită din astfel de particule, primind un impuls înainte, va zbura înapoi. Poate că particulele pe care le-am descoperit noi au fost, de fapt, cele presupuse de Dirac. Ca şi antiprotonul, ca şi pozitronul, care nu sunt decât nişte găuri. Goluri în vid! Cu un puternic şoc energetic le-am scos din vid şi am obținut antiparticule. Vidul este tunelul ce leagă lumea de antilume. Din lumea energiei cu semnul + în lumea energiei cu semnul -. Această lume minus se mişcă; în ea se desfăşoară diferite procese, au loc interacțiuni fizice şi reacții chimice. Şi dacă, aşa cum ne demonstrează astronomia, lumea noastră se extinde, se dilată, atunci antilumea, aceea care se află în vid, se restrânge, se contractă. Altfel nu se poate. Aceasta vădeşte

strălucita concluzie a dialecticii marxiste: legea unității şi a luptei contrariilor. Pentru ei - îi am în vedere pe locuitorii infinitului univers al antimateriei - timpul se desfăşoară invers decât pentru noi. Or, în universul nostru infinit, este posibil ca, alături de noi, în noi înşine, să coexiste un alt univers, invizibil, situat în viitor. Obiectele acestui univers sunt insesizabile pentru noi, dar la fel de materiale şi de reale ca ale noastre. Şi, întrucât această lume se supune tuturor legilor naturii cunoscute de noi, mai devreme sau mai târziu vom şti s-o detectăm experimental. Omul pe care l-am descoperit în stația de acumulare este de acolo, din acest univers existând în viitor. Nu găsesc o altă explicație faptului că omul a putut intra într-o încăpere perfect închisă fără să deschidă uşa. Ipoteza îmi este confirmată şi de indicatoarele instrumentelor stației, mai bine zis de poziția lor, despre care am mai vorbit. Iar faptul că înregistratoarele au consemnat trecerea antispațiului prin zero întăreşte cele spuse de Karpov.

Kirilenkov se aşează. Aştepta furtuna, dar toți tăceau răscoliți şi convinşi de logica şi ardoarea sa.

— Păcat! Nimeni dintre noi n-a fost afară în clipa aceea, rosti mâhnit Volodea Karpov.

— Cum nimeni?! strigară deodată Ohanesian şi Voloboev. Iura a fost!

*

Iura se trezi, căscă prelung şi se întinse; în trup simțea o durere surdă, ca un ecou; durerea se ascunsese în articulații. Senzația era foarte apropiată de aceea pe care o trăieşte schiorul după prima cursă din noul sezon.

Îşi privi ceasul. Era 12 fără un sfert.

„Am întârziat!" tresări şi, necăjit, îşi trecu palma peste obraz. Degetele îi întâlniră bandajul, şi Iura îşi aminti

întâmplarea de ieri. Era gata să se ridice, când privirea i se opri pe patul lui Kirilenkov. Acolo stătea întins un necunoscut cu fața obosită şi nebărbierită. Chipul i se păru atât de familiar încât abia îşi putu stăpâni un strigăt. Necunoscutul dormea.

Iura se trânti din nou în pat, chinuindu-se să-şi amintească unde mai văzuse această frunte bombată şi obrajii aceştia obosiți. Avea impresia că ar fi fost de ajuns să se concentreze încă puțin pentru a-şi aminti, dar, în ultima clipă, gândurile i se împrăştiau neputincioase. Trebuia să ia totul de la capăt. Încarcă din nou să-şi aducă aminte de un anumit lucru, dar acesta era îndată ecranat de altceva. Apoi îşi spuse că totul este lipsit de importanță... Curând Iura fu cuprins de amețeli. Îşi simți creierul ca încins de o văpaie, apoi cineva îl răsturnă şi îl duse undeva.

I se părea că se scufundă într-un nor sângeriu. Oricât se zbătea, nu reuşea să scape din vâltoarea ce-l absorbea. Fiecare mişcare nu făcea decât să-l afunde tot mai mult. Mâlul roşcat, murdar, îi ajungea până la gât. Voia să se agațe de ceva şi nu reuşea, simțea că este strâns ca într-o imensă menghină.

— Aiurează! spuse în şoaptă doctorul, lăsând mâna lui Iura să se odihnească pe pătură.

— Dar celălalt? întrebă Kirilenkov.

— E tot fără cunoştință.

„Cum o să-l hrănim?" se întrebă mâhnit Kirilenkov, acoperind cu un şervețel două căni cu bulion de găină şi paharul cu un delicios kiseli de zmeură.

Apoi, încet, ieşiră amândoi. Pe coridor, în timp ce închidea atent uşa, Voloboev îi spuse lui Kirilenkov:

— Ascultă, Tolia! Nu vreau să te contrazic. Se poate să ai dreptate. Răspunde-mi, totuşi, la o întrebare. Să admitem că

această lume-minus a ta constituie imaginea virtuală a lumii noastre. Că acolo totul este chiar aşa. Până şi oamenii. Admit chiar că ei au reuşit să pătrundă în lumea noastră şi, ca să nu explodeze aici, au izbutit să schimbe sau, cum spuneți voi, fizicienii, să încarce antiatomii, transformându-i în atomi. Perfect, te cred pe cuvânt. Explică-mi însă altceva. De ce cămaşa necunoscutului are marca Fabricii de confecții din Minsk şi monograma L.Ş.? Asta ar fi una. Acum gândeşte-te la manşeta pantalonilor lui: are 34 de centimetri. Aşa ceva nu mai poartă nimeni, de mult. Până şi sandalele; le-ai privit atent? Cândva, taică-meu purta asemenea încălțări. De ce, care-va-să-zică, un om dintr-o antilume poartă o cămaşă făcută la Minsk şi, în general, e îmbrăcat aşa cum erau îmbrăcați vilegiaturiştii prin 1920? Eu, de fapt, sunt adeptul opiniei tale, al ipotezei tale; asta cu atât mai mult cu cât şi locuitorii antilumii suferă de hipertensiune...

Şi, salutând reverențios, elegantul medic se îndreptă cu un pas elastic spre sufrageria în care intrase cu câteva clipe înainte bucătarul.

Kirilenkov îl urmă încruntat şi răscolit de gânduri.

*

După masă discuțiile au continuat. Pufăind meditativ din pipă, Ohanesian încercă să liniştească spiritele:

— În povestirea „Meteorul" a lui Capek, este vorba, la un moment dat, despre un accident; într-un salon de spital zace pe un pat un pilot al cărui avion suferise o avarie. E plin de arsuri, şi-a pierdut cunoştința, nu are acte. Nimeni nu-l cunoaşte, nimeni nu ştie nimic despre el. Şi fiecare construieşte pe seama lui câte o ipoteză. Este, dacă vreți, o povestire despre multiplele căi ale cunoaşterii. Călugărița-soră de caritate îşi fondează presupunerea pe vise; medicul şi-o construieşte pe baza simptomelor şi a

comportamentelor fiziologice; clarvăzătorul... se-nțelege cum va proceda... Cel mai complet tablou îl dă însă poetul. Cred că ne aflăm într-o situație similară. Anatoli Dmitrievici ne-a delectat azi-dimineață cu o strălucită ipoteză. Eu aş socoti-o ca ipoteza medicului, având în plus ceva din aceea a poetului şi încă ceva din cea a clarvăzătorului. Deşi latura ştiințifică a ipotezei lui Anatoli Dmitrievici este discutabilă, ea este strălucită. Acesta-i adevărul. Dar deducțiile... Nu-ți rămâne decât să te minunezi. Or, dacă clarvăzătorul lui Capek a reuşit să întrevadă câte ceva, în cazul nostru... Nu vreau să mă repet; să trecem cu vederea detaliile cusute cu ață albă ale ipotezei lui Anatoli Dmitrievici. S-a mai vorbit despre ele. Ce vreau să spun, în concluzie? Aştept cu nerăbdare însănătoşirea lui Iura.

Țin mult să-i cunosc părerea. Ipoteza poetului ne este indispensabilă. Şi Iura al nostru este şi poet!

Cu toții izbucniră în râs. Şi Kirilenkov.

— Sunt întru totul de acord cu dumneavoastră, Vartan Tolakovici, spuse Volodea Karpov, subliniindu-şi cuvintele cu o largă mişcare a brațelor. Aş dori să mai adaug că ipoteza poetului a însemnat în „Meteorul" acordul final, după prezentarea întregului material faptic. În ceea ce ne priveşte, noi mai dispunem de rezerve. Am developat azi pelicula ce se găsea în aparatul de filmat al lui Iura. Mâine vom putea vedea cu toții secvențele filmate. Cred că va fi interesant.

— Dacă-i aşa, joc cu cărțile pe față, spuse Kirilenkov. Dar cele ce vă voi spune acum trebuie să le socotiți doar ca una dintre ipotezele posibile. Mă refer la inițialele L.Ş. de pe cămaşa fabricată la Minsk.

În sufragerie se aşternu o linişte grea. Kirilenkov continuă:

— Înainte de război, la Minsk locuia un mare fizician, profesorul Lev Nikolaevici Şapiro. El se ocupa de aşa-numitul

„câmp generator” obținut la oscilatorii cu vid. A dispărut fără a i se mai da de urmă. Se zice că l-ar fi ucis nemții.

*

Când lumina s-a stins şi pe ecran au apărut fulgerele peliculei zgâriate, toți şi-au oprit respirația. Filmul nu conținea nimic nou față de ceea ce văzuse Iura în momentul în care filmase. Asta a spus-o chiar Iura, care, fără să țină seama de protestele lui Voloboev, a ținut să fie prezent la proiecție ca să dea eventualele explicații. Pelicula a fost proiectată de mai multe ori, apoi s-a aprins lumina. Singura informație suplimentară legată de Necunoscut a fost numai aceea care a confirmat că fața din hubloul cuprins de flăcări era aceea a omului care se mai afla încă, inconştient, pe patul din camera lui Kirilenkov. Cam atât.

— Tolia, i se adresă Iura lui Kirilenkov, explică-mi şi mie cum vine aia... „timp viitor”. Îmi scapă ceva aici.

Se asociară şi ceilalți.

Kirilenkov nu se lăsă rugat.

— Vă amintiți ultima secvență a filmului lui Iura? Probabil că în clipa în care era filmată acea secvență Iura căzuse deja. De aceea aparatul de filmat, îndreptat spre cer, a imortalizat un episod banal: căderea unui con de pin. Căderea vi-o amintiți. Închipuiți-vă acum că pelicula din aparatul de proiecție este rulată invers. Ce se va întâmpla? Veți vedea cum, deşi atras de pământ, conul va urca în cer. Adică se va comporta aidoma unui corp de energie contrară. De fapt, modificând sensul de mişcare a peliculei, am modificat sensul curgerii timpului. Orice obiect luat din lumea asta a noastră, fie chiar şi această cheie de la stația de acumulatoare, intrând în lumea energiei negative, va zbura în sus, ca şi efectul pe care l-am sugerat adineauri. E clar?”

Unii au spus „da”, alții au încuviințat printr-o înclinare a

capului; numai Ohanesian a rostit cu voce tare:

— Ştiţi ce? Haide să proiectăm secvenţa şi aşa cum ne propune Kirilenkov!

Din nou se aprinseră pe ecran imaginile cu zigzaguri aurii. Apoi au apărut cerul, coama ţepoasă a pinului. Şi, într-adevăr, conul ţâşni din zăpadă şi, ridicându-se vertiginos, se lipi de creangă. Dar asta nu mai interesa deja pe nimeni.

Nu avea loc nimic neobişnuit: pelicula era proiectată în sens invers. Toţi aşteptau cu interes ce va urma.

Pe fondul albastru al cerului se zăreau siluetele înceţoşate ale munţilor. Totul era într-un fel neverosimil înclinat spre linia orizontului. Apoi stejarul s-a zguduit, a ieşit din cadru, şi toţi au văzut staţia de acumulatoare, devenită parcă incandescentă. Vişiniul închis s-a schimbat în purpuriu, apoi în oranj. Clădirea a început să vibreze abia perceptibil, de parcă voia să se transforme mai repede în lumină. Frecvenţa oscilaţiilor a crescut treptat, şi cei prezenţi au văzut cu uimire cum clădirea secţiei a început să se topească, aşa cum se topeşte un cristal de oxid de crom aruncat în apă.

În sfârşit, atunci când contururile staţiei abia se mai întrezăreau, pe cer s-a aprins o pată de un roşu indefinit. Părea a fi un fel de hublou. Culoarea i se schimba treptat, de parcă hubloul ar fi ieşit din zona infraroşie a spectrului şi ar fi trecut în zona vizibilă.

Şi când în hublou s-a aprins o lumină gălbuie, bătând în cenuşiu, s-a zărit clar faţa Necunoscutului. Ochii îi erau închişi, bărbia ridicată energic; chipul aducea mai mult a basorelief decât a faţă omenească, într-atât de mare era forţa expresiei de un grotesc macabru.

Treptat, culoarea dinăuntrul hubloului se schimbă, lunecând către zona ultravioletă a spectrului. Modificări ciudate suferea şi faţa Necunoscutului. Proiectarea filmului

în sens invers a evidențiat detalii ce le scăpaseră adineauri. Mai întâi au dispărut sau, pur şi simplu, au devenit invizibile părul, apoi pielea. Câtva timp au putut vedea un adevărat studiu anatomic: muşchii, tendoanele, arterele. Pe urmă imaginea începu să semene cu o roentgenogramă - craniu şi umbre neclare ale țesuturilor ce se topeau puțin câte puțin. În sfârşit au dispărut şi acestea. În hublou nu mai pâlpâia decât limba ciudată a unei flăcări de spirt.

Brusc, sticla hubloului începu să se stratifice; în profunzime se iviră nişte adâncituri nu prea mari, de la care țâşneau radiar nişte plăcuțe nu mai puțin ciudate.

— Tot aşa se întâmplă atunci când tragi într-o sticlă groasă de cuarț, comentă Volodea Karpov imaginile ce se succedau pe ecran.

Ceea ce Volodea luase drept urme de gloanțe pătrundea tot mai adânc în sticla hubloului, până când acolo se formă un mic punct negru. Împrejurul său, ca nişte fulgere, s-au desfăcut în evantai nenumărate crăpături. Ceva nevăzut, insesizabil a pătruns în hublou. Limba flăcării de spirt s-a smuls, de parcă ar fi suflat-o o pală de vânt. La fel de brusc, totul a fost cuprins de o lumină verde, spectrală. În această lumină s-a lăsat zărit interiorul unei cabine sferice. Imaginea dăinui pe ecran doar o fracțiune de secundă, dar toți cei de față au avut timpul să remarce că în cabină nu se găsea nimeni; doar pe pereți rătăceau scântei de un verde acid. Filmul se termină.

Ohanesian răsuci întrerupătorul...

Întreaga zi de joi a fost petrecută într-o activitate intensă. În acest răstimp, trebuiau reparate toate defecțiunile, toate stricăciunile pe care le produsese construcțiilor şi aparatajului subita pătrundere a Necunoscutului. În ultimă instanță, trebuia stabilit ce putea fi remediat imediat şi ce

anume trebuia trimis cu elicopterul sau comandat la bază. Locatarii centrului ştiinţific de pe platoul Tannu-ol n-au reuşit să afle nimic nou. N-avuseseră răgazul nici măcar să schimbe o vorbă. Numai Iura stătea fără nici o treabă; printr-o categorică dispoziţie a lui Ohanesian şi a doctorului îi fusese interzisă orice activitate. Singurul lucru ce-i fusese permis era acela de a veghea lângă patul Necunoscutului, care rămăsese în aceeaşi stare de inconştienţă. Mii de întrebări îi stăteau pe buze, dar ceilalţi erau atât de ocupaţi, încât fiecare încercare a lui Iura de a deschide discuţia suferea un eşec total. Nu-i rămânea decât să se plimbe prin încăperi şi să privească pe fereastră. Lucru pe care Iura îl făcea cu plăcere şi, de ce n-am spune-o, cu stoicism.

În sfârşit, avu noroc. Kirilenkov obosise mutând acumulatoarele descărcate şi intră să se spele şi să se odihnească puţin. Imediat fu atacat de Iura, care îşi vărsă asupră-i întregul stoc de nerăbdare şi de întrebări.

— Ştiu ce crezi, Tolia, ştiu... îngăimă Iura febril, spre a nu-i da lui Kirilenkov timp să-l întrerupă. Crezi că Necunoscutul este doctorul Şapiro! Asta se poate dovedi uşor, se poate afla la bază. Nu asta-i problema. Spune-mi, dacă e el, cum de-a putut să creeze spaţiul lui Dirac, cum a reuşit să trăiască acolo?!

— Unde „acolo”?!

— În lumea energiei minus. Dacă a reuşit să descarce fiecare particulă elementară, fiecare atom din corpul său, a făcut acest lucru în 1941. Nu-i aşa?! Cum a trăit acolo 20 de ani? Ce a mâncat? Ce a respirat? De ce nu şi-a uzat costumul? Ori crezi că acolo e o lume identică cu a noastră?!

Iura ar fi continuat să-l asalteze pe Kirilenkov cu întrebările dacă acesta nu ar fi ridicat rugător mâinile.

— Ajunge, ajunge, Iurocika! Pe rând! De la început trebuie

să precizăm că ceea ce ai spus acum ai presupus tu. Nu eu. Eu n-am spus nimic.

— Da, dar şi tu gândeşti la fel.

— Ce gândesc ştiu numai eu. Am să-ți răspund doar ca să-nțelegi cât de important este ca un fizician să cunoască teoria referințelor.

— Ştiu.

— Ba nu ştii. Ai studiat-o, cred, dar nu mai mult.

Kirilenkov îşi privi ceasul şi se ridică:

— Să trecem în sufragerie pentru un sfert de oră; fumăm o țigară şi am să-ți spun câte ceva...

— Fizica newtoniană, începu Kirilenkov, trăgând din țigară, valorile „înainte", „după", „concomitent" erau, prin definiție, independente de sistemul de referință. Einstein a lichidat primul această imposibilă şi vagă absolutizare. În seria evenimentelor a căror consecutivitate temporală nu era dependentă de sistemul de referință a intervenit o nouă categorie de momente. Noi le numim cvasiconcomitente, adică fals simultane. Fiecare dintre ele poate deveni, la modificarea sistemului de referință..., poate trece din categoria „înainte" în categoria „după" sau poate intra în categoria „concomitent". În fond, două evenimente sunt fie cvasiconcomitente, fie cvasitemporale. De ce spun asta? Într-adevăr, să zicem că totul a decurs aşa cum ai afirmat tu. Subliniez: *tu,* nu eu.

Iura făcu semn că este de acord.

— Atunci, continuă Kirilenkov, să presupunem că Necunoscutul a pornit în spațiul diracean de undeva de lângă Minsk şi a pătruns în lumea noastră aici, la Tannu-ol. În acest caz, apare o flagrantă abatere de la legea simultaneității. De ce? Pentru motivul că spațiul-minus nu poate reflecta întru totul spațiul nostru. Lumile nu coincid: ai pătruns din

lumea aceea aici, dar vei ieşi dincolo. Asta-i totul. Aceleaşi modificări le poate suferi şi timpul. Putem admite, dacă vrei, că el a existat în lumea noastră ieri şi că a părăsit antimateria mâine.

— Ei bine, asta-i prea de tot... Am impresia că ai cam sărit peste cal.

— Da de unde! Ascultă. Să presupunem că în antilume au loc două evenimente A şi B. A este focul tras de vânător şi B este moartea animalului vânat. Altfel nu se poate, gândeşte-te ce ar însemna dacă, într-un sistem oarecare, glontele nimereşte un animal şi-i provoacă moartea înainte ca vânătorul să fi apăsat pe trăgaci, iar proiectilul să fi ieşit din țeava; toate reprezentările noastre privind cauzalitatea ar fi răsturnate. Şi aceasta nu va mai fi determinism, ci naiba ştie ce! Devine deci clar că într-un sistem de referință lupul a murit pentru că în el s-a tras, iar în celălalt sistem de referință puşca trage pentru că lupul a murit, ceea ce este o inepție! Şi pe bună dreptate, nici un sistem de cunoaştere nu poate admite că un efect se produce, că are loc înaintea acțiunii cauzale. Pentru aceasta ar fi necesar să intervină ceva imposibil: glonțul ar trebui să zboare cu o viteză mai mare decât aceea a luminii. Aici e cheia, în asta e tot secretul: viteza! Lumina nu poate fi întrecută. Dar te poți apropia de viteza luminii. Înseamnă că, dacă vom apropia viteza de aceea a luminii, cauza va rămâne cauză, iar efectul efect. Asta e. Necunoscutul a plecat în lumea viitorului. A trecut din sistemul nostru de referință în altul. Pentru noi au trecut 20 de ani; pentru el a trecut o săptămână, o oră, o zi. Nu ştiu exact cât. Ai înțeles?

— Eşti formidabil, Tolia! Iura îl îmbrățişa. Eşti genial. Indiferent dacă este adevărat sau nu, tu însă eşti un geniu.

Kirilenkov îşi privi ceasul şi se ridică. Apoi zâmbi, îl bătu

prieteneşte pe Iura pe umăr şi se îndreptă spre uşă.

— Când ai să ajungi academician, să nu mă uiți.

— Nu, n-am să te uit.

— Până atunci însă, fii sigur: găsesc eu contraargumente! strigă în urmă-i Iura.

*

Iura îi observa pe toți. Şi, pentru că tot nu i se permisese încă să lucreze, îi stingherea pe Kirilenkov şi pe Karpov în stația de acumulatoare.

Tăcut şi concentrat, Kirilenkov refăcea circuitele. Lucra delicat, ca un pictor, aplecat atent asupra panoului de conductoare răsucite, cu condensatoare şi rezistențe, cu tranzistoare de diferite culori şi forme, ordonându-le după schema pe care o ştia pe de rost.

În alt colț, în spatele mesei înalte de laborator, se instalase Volodea Karpov. În mâna lui vuia flacăra oxiacetilenică, iar sticla încinsă a balonului de cuarț lucea mat. Iura, străbătând cu paşi largi încăperea, recita versuri de Blok, de Eluard şi chiar versuri proprii; insista din când în când pe câte un început de discuție, dar în rest se purta cât se poate de prevenitor. În orice caz, Kirilenkov nu încercase încă să se debaraseze de el.

Obosiseră cu toții. Kirilenkov din cauza depanării, Volodea din cauza strălucirii flăcării aparatului de sudură, iar Iura obosise de... sine însuşi.

Kirilenkov debranşă ciocanul de lipit. Volodea închise tubul de oxigen. Fără să rostească o vorbă, Iura se aşează pe marginea mesei, Kirilenkov scoase din frigider două sticle de kefir, apoi, privindu-l pe Iura, se întinse după a treia. Acesta, scuturând câteva clipe sticla, gustă şi începu din nou să vorbească:

— Bravo! Totul e limpede, totul e clar! Nu sunt de acord.

Să ştii, Tolia, că nu discut cu tine de la fizician la fizician, ci de la literat la fizician.

Kirilenkov îl privi, ridicându-şi puțin o sprânceană.

— Da, Tolia, chiar aşa. Din punctul de vedere al literaturii, povestea noastră merge pe linia unei minime rezistențe, şi acest lucru nu-mi place. Gândeşte-te! Omul din antilume nu cade undeva, ci tocmai în stația noastră de acumulatoare, şi asta pentru ca talentatul nostru fizician Kirilenkov să dezlege fulgerător enigma. Vânatul aleargă în fața vânătorului. Îl caută. Şi spune-mi, te rog, pentru ce profesorul tău a apărut aici, tocmai aici, şi nu, să zicem, în biroul şefului postului de miliție, în sala de jocuri a unei grădinițe de copii sau mai ştiu eu unde? De ce s-a ivit tocmai acolo unde taina apariției sale poate fi elucidată cel mai uşor? Asta ce mai e: întâmplare sau necesitate? Cu toții suntem doar fizicieni, dialecticieni, determinişti...

Kirilenkov asculta cu interes. Iura începuse să vorbească numai aşa, ca să se afle în treabă, dar, pe măsură ce vorbea, se lăsa furat de argumentele-i literare; atenția lui Kirilenkov îl stimula.

— Nici un scriitor, Iura îşi flutură entuziast brațele, nu şi-ar fi construit în acest fel subiectul nuvelei sale, iar fizicianul nu vede uriaşele fisuri ale raționamentului însăilat de el. Da, din punctul nostru de vedere, al scriitorilor, acest om nu poate fi din antimaterie atâta timp cât tocmai pe tine te interesează antimateria!

Iura îl privi mândru pe Kirilenkov, pe care, credea el, îl făcuse astfel praf şi pulbere. Pe neaşteptate intră în discuție şi Volodea Karpov:

— Acest om, dacă a venit prin vidul lui Dirac, trebuia să-şi manifeste prezența tocmai aici mai mult decât în oricare alt loc.

— De ce?! întrebarea fusese pusă în acelaşi timp de Iura şi de Kirilenkov.

— Pentru că atât el cât şi instalația lui Tolia încercau să pătrundă vidul din ambele părți. A fost un fel de „ajutor reciproc”. Iată cauza... Eu m-am gândit la asta nu de pe poziția pe care s-a situat Iura, ci pur şi simplu din punctul de vedere al categoriilor filozofice: al necesității şi al întâmplării. În cazul nostru este vorba de necesitate, şi nu de întâmplare! De fapt, am şi schițat aici ceva...

Karpov îi întinse lui Kirilenkov un carnet. Iura se apropie, dar Kirilenkov îl îndepărtă cu un gest nervos.

Timp de aproape zece minute, în stația de acumulatoare domni liniştea. Apoi Kirilenkov îi înapoie lui Karpov carnetul şi spuse încântat:

— Bravo! E tocmai ceea ce-mi lipsea.

— Ştiu, Tolia, dădu Karpov emoționat din cap, că aici este utilizat factorul lui Hamilton, din cauza căruia te-a contrazis atunci Belovidov. Dar pe atunci n-aveai justificarea utilizării lui, n-aveai condiții-limită. Eu le-am obținut experimental şi cu totul întâmplător, atunci când am reparat discurile tale blindate. Datele îți aparțin... Ia-le...

Kirilenkov refuză.

— Nu, Volodea, mulțumesc. Nu se poate. Soluția este a ta, nu pot...

Sub acțiunea forțelor de sens contrar, carnetul căzu pe podea. Iura îl ridică şi începu să-l răsfoiască, dar Kirilenkov acoperi foile cu palma.

— Tot n-ai să înțelegi nimic, versificatorule, iar dacă vei pricepe, nu vei pregeta să trimiți revistei „Tehniku molodioji” un articolaş. Dar ia stai... ce-o să scrii? Bineînțeles : „LUME ŞI ANTILUME”. Ca două spectre care, neputându-se atinge, se întrepătrund. Una serveşte celeilalte drept rezervor de

particule. Se salvează una pe alta de dizolvare. Un fizician idealist şi fideist a calculat până la una particulele elementare din univers. Gândirea lui limitată şi... plină de eresuri nu-i va permite niciodată să priceapă cât de iluzorie este această teorie. În definitiv, numărul particulelor nu este decât o noțiune statistică. În realitate, lumea noastră şi antilumea fac un permanent schimb de particule de energii înalte. Ce s-a petrecut la noi? Noi - aşa vei scrie! -, noi am pus în funcțiune generatorul care modifică valoarea spațială. Discurile au creat un potențial gravitațional care, ca să mă înțelegi, a coborât bariera energetică între cele două lumi antagoniste. Aceasta a dus la fluctuarea câmpurilor. Şi vidul creat în lumea-minus a început să se deplaseze tocmai către acest punct cu transfer inițial de energie. Conform tuturor teoriilor cunoscute, sarcina se deplasează în sensul celei mai mici rezistențe, spre a atinge cel mai scăzut nivel magnetic. Şi, să ne ierte literații, n-avem nici o vină că tocmai în diferența de potențial se afla eroul nostru...

„Discursul" lui Kirilenkov fu întrerupt de hohotul de râs al lui Iura.

— N-am să scriu „fluctuație"!... N-am să scriu aşa...

În timp ce Iura râdea, Volodea se apropie de Kirilenkov şi, întinzându-i carnetul, îi spuse:

— Ia-l, Tolia. Rezultatele au fost obținute de instalația ta. Şi acest efect nu poate fi minimalizat nici chiar cu ajutorul surprinzător pe care ni l-a dat potențialul de energie negativă. Nu trebuie decât să fie mărită puterea de ieşire, şi discurile vor marca inversiunea temporală fără vreo intervenție exterioară. Tu ai avut dreptate. N-am nevoie de asta. Peste o lună-două îmi închei experiențele asupra sistemelor de neutralizare. Ia-le! Şi ştii ce? Scrie un articol, o comunicare semnată de amândoi, şi trimite-o „Revistei de fizică". În felul

acesta, conştiința ta va fi împăcată.

POVESTEŞTE IURA

O dimineață rece, transparentă ca un cristal. Iarba era umedă de rouă. Profesorul, îmbrăcat sumar, ardea în cămin nişte hârtii.

Tancurile nemțeşti pătrunseseră în zona stației de cale ferată şi oraşul fusese încercuit. Profesorul nu reuşise să se evacueze şi urma să treacă la partizani. Înainte de toate trebuia însă să distrugă toate urmele acestei extraordinare descoperiri căreia îi dedicase cei mai frumoşi ani ai vieții lui. Nimic nu trebuia să ajungă la duşman; nici instrumentele şi nici, mai ales, formulele. A ars şi jurnalul de lucru, volumul pregătit pentru tipar, dar încă nepublicat al cercetărilor. Trebuia să se grăbească, nemții puteau năvăli dintr-o clipă în alta. Profesorul ştia că Gestapoul se interesează de doi ani de acest laborator izolat; probabil că nemții se vor grăbi să ajungă în primul rând aici.

În sfârşit, profesorul aruncă în cămin ultima hârtie; ea se înnegri şi se topi în flăcări. Rămase masa de laborator. Totul trebuia spart sau dat prada focului. Şi cel mai important lucru: trebuia să dispară această cabină. Părea o uriaşă batisferă, care stătea maiestuos, fixată pe o fundație solidă de beton şi-l privea pe profesor cu ochiul de ciclop al hubloului de cuarț.

„Nu e aşa de simplu s-o arunci în aer", gândi profesorul. Privirea i se opri asupra celor două lădițe cu trotil. Deasupra se aflau un colac de cablu detonant, o cutie de carton conținând cartuşe detonante, două cutii de chibrituri, un cleşte patent şi chiar un cuțit vânătoresc necesar pentru acea tăietură oblică ce trebuia practicată la nevoie în cablu.

Toate acestea fuseseră aduse aici noaptea, din pădure, de tovarăşul M., secretarul comitetului raional de partid, care cunoştea în amănunt cercetările profesorului. Cu o zi înainte, M. însuşi dăduse profesorului prima lecție de pirotehnică.

Profesorul se aplecă şi începu să scoată unul câte unul batoanele de dinamită din prima lădiță. Păreau cu totul paşnice; nişte tuburi destul de scurte, cenuşii. Pe unul dintre tuburi era fixat un colier de hârtie. Acesta trebuia străpuns; ascundea orificiul în care urma să fie plasat detonatorul. Totul era exact, totul era precis.

Privind pe fereastră, profesorul încremeni.

În marginea crângului zări o maşină. Din caroserie săriră nişte indivizi care, după câțiva paşi, se încadrară într-o formație. Din coloana astfel formată se desprinse o grupă de vreo zece oameni, care se îndreptă în direcția laboratorului. Profesorul luă binoclul. Vedea clar mantalele de un verde-murdar şi armele automate aninate de piept. Alături de soldați mergea un ofițer îmbrăcat într-o manta neagră cusută cu fir, purtând un chipiu cu borul din față ridicat. Vedea cum se îndoiau romanițele şi se frângeau sub apăsarea cizmelor, cum cizma de lac lovea cinic cupola unei ciuperci.

„Vor ajunge aici peste câteva minute. Nu voi mai avea timp!" Profesorul se îndreptă spre tabloul de distribuție. Ridică şalterul. Transformatoarele începură să vibreze, încărcându-şi circuitele de aramă prin care alerga energia tensiunilor înalte. Prinseră viață indicatoarele instrumentelor. Uşor, vibrând, unul dintre ace se apropie de linia roşie. Profesorul privi din nou pe fereastră. Nemții erau aproape. Profesorul se duse iute la uşă. Răsuci cheia de două ori. Acul instrumentului atinse gradația marcată cu roşu. Se auzi un zgomot surd, şi, într-o latură a cabinei, porni să se deschidă o uşiță. Uşița se deschidea tot mai mult, în timp ce în coridor

răsunară paşi. Nemții, se vede treaba, se grăbeau.

Se spune că, în clipa supremă, omul îşi revede întreaga viață într-o singură străfulgerare. Profesorul întrevăzu brusc viitorul. Zări clar coşurile fumegânde ale Oswiecimului[5], munții de cadavre omeneşti, înlănțuite şi desfigurate, în gropi de un grotesc sumbru; şi mâini păroase cu mânecile suflecate care strivesc cu sadism, lovind de pământ, trupuri de copii.

Se mai văzu şi pe sine - un bătrân de treabă, pentru care lumea întreagă se reducea la volumele din biblioteca îndrăgită şi la catedra de la care preda. Parcă adineauri mai putea spune că oamenii sunt buni şi sunt atraşi de cunoaştere şi că suprema bucurie a vieții este să-ți ajuți semenii în strădaniile lor. Nimic nu-i putea schimba această convingere.

Totuşi, clipa a fost hotărâtoare. Ea a cuprins ecourile incendiilor îndepărtate, cozile pentru pâine, ferestrele cu geamuri încleiate cruciş cu benzi de hârtie. Tot ceea ce citise înainte în ziare îi reveni în minte cu o forță copleşitoare. Cei care veniseră acum aici, pentru a-l ucide, ieri ardeau cărți şi organizau vânători de oameni vinovați doar de faptul că nasul lor avea o altă formă. Ei sunt aceia care l-au alungat pe Einstein... Acum sunt aici. Şi omul pentru care până azi nu existase nimic în afara ştiinței simți dintr-odată o amărăciune dureroasă, de copil. Îi invidia din tot sufletul pe tinerii cu părul tuns scurt şi care, cu boneta pe-o sprânceană,

---

[5] Oświęcim (← poloneză, AFI [ɔɕ'fʲɛ̃ɲt͡ɕi:m], germană Auschwitz, cehă Osvětim, slovacă Osvienčim) este un oraș în voievodatul Polonia Mică, Polonia, o reședință a județului cu același nume. Aici au existat în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial lagărele de concentrare notorii de la Auschwitz.

trecuseră adineauri pe lângă el. Abia când în aer nu mai rămăsese decât un văl, o adiere fină de praf, şi ecoul cântecului „Hai la lupta cea mare...”, şi-a dat seama că este bătrân şi i-a părut rău. Acum, înțelegea limpede, se desfăşura o asemenea bătălie încât față de importanța ei totul trebuia să treacă pe planul al doilea. Lupta! -, restul pe urmă. Când pe urmă? Când îi vei nimici pe cei care ți-au călcat pământul, încercând să pângărească ştiința, tot ceea ce deosebeşte umanitatea de un muşuroi de furnici.

Niciodată până acum profesorul nu se gândise la faptul că taina pe care o smulsese naturii putea deveni o puternică armă în război. Astăzi însă regreta din tot sufletul că zilnic răpise muncii sale şase ore pentru somn. Dacă ar înmulți aceste ore cu zilele şi anii, lucrarea lui ar fi fost terminată de mult. Şi atunci în mâinile poporului său s-ar fi aflat o forță de temut, care putea, într-o fracțiune de secundă, să expedieze hoardele fasciste în bezna neființei.

Şi mai zări profesorul cerul albastru. Cer matern, care se interpune între om, stele şi îndepărtatele galaxii. Şi e bine că se întâmpla aşa. Nu poți gândi permanent la ceea ce se afla dincolo de zona tangibilului. Oamenii mai au nevoie să privească aşa, simplu, norii, să stea culcați în iarba în care cântă greierii. Omul are nevoie de odihnă. De o odihnă profundă, după un efort susținut.

Chiar acum va pleca din viață. Şi ceea ce acum avea pentru el cea mai mare însemnătate era credința în existența marii forțe a echității, care va birui întotdeauna, oricât de întunecată şi de înspăimântătoare ar fi ziua de azi. Nu de puține ori negurile au obligat umanitatea să rătăcească prin genuni, nu o dată cei slabi au avut de suferit, dar întotdeauna venea luminosul şi implacabilul mâine.

În clipa în care primul pat de puşcă izbi uşa de la intrarea

laboratorului, în spatele profesorului se închise ermetic a doua uşă care ducea spre antilume. Uşa cabinei Dirac.

Când nemții au pătruns în laborator, acolo nu mai era nimeni. Vuiau doar transformatoarele şi oscilau sistemele de cuarț şi solenoizi; în uriaşa cabină din mijlocul încăperii licărea hubloul. Ofițerul ordonă o minuțioasă cercetare. Unul dintre soldați aruncă o privire prin hublou, unde zări o față răsturnată, cu umerii obrajilor proeminenți. În laborator începu o cercetare asiduă şi amănunțită.

Paturile puştilor răsunară surd în pereții batisferei de metal, ca şi în cristalul incasabil şi gros al hubloului.

Ofițerul în uniformă S.S. smulse automatul unui soldat şi trase o rafală scurtă în hublou; din el se desprinseră plăcuțe subțiri şi egale de cuarț, iar prin încăpere şuierară sinistru gloanțele ricoşate.

S.S.-istul ochi şi începu să tragă, străduindu-se să nimerească în acelaşi punct, smulgând cu fiecare foc țăndări fine şi egale de curaț. Când încărcătorul se goli, ceru, cu un gest hotărât, un alt automat şi continuă să tragă. În sfârşit, cuarțul plesni. Vidul aproape perfect absorbi, într-o fracțiune de secundă, tot aerul din încăpere. Geamurile laboratorului se sparseră. Se auzi o bubuitură formidabilă. Nu explodase trotilul şi nici praful de puşcă. Explodaseră curbele spațiului modificat - explodase gravitația!

Tot ce se afla în laborator a fost nimicit. Năvălitorii încremeniseră în poziții neverosimile, groteşti; peste tot zăceau corpuri îmbrăcate în mantale nemțeşti. Batisfera era goală. Dar undeva, înăuntrul ei, scânteiau entitățile verzui ale anihilării. Nemții întârziaseră. Profesorul se afla acum acolo unde nimeni din lumea noastră nu-l mai putea atinge.

PAGINĂ DIN JURNALUL LUI IURA

17.3.19... Sâmbătă. Astăzi soseşte elicopterul. Ieri am scris povestirea. Asta pentru că mă rugaseră colegii. Spuneau că, deşi pentru ei totul era limpede, nu se putea să nu le fi scăpat unele amănunte de mai mare sau mai mică importanţă. Recuperarea unor astfel de pierderi n-o poate face decât o astfel de... rezolvare. Nu ştiu dacă am reuşit sau nu, în orice caz m-am străduit. E drept, aş fi vrut din tot sufletul să scriu despre aceasta un poem, dar tovarăşii - majoritatea! - an optat pentru proză.

După ce au citit povestirea, au început discuţiile. Nu principiale, doar de „detaliu". Toţi se întrebau cum izbutise profesorul - după ce le citisem povestirea, nu-i mai spuneam Necunoscutul, ci Profesorul - să se înapoieze pe pământ de vreme ce nemţii au spart hubloul şi au distrus vidul. Momentan nu pot fi făcute decât presupuneri. Sunt mai multe detalii neclare. De ce apariţia Profesorului în staţia de acumulatoare a fost însoţită de acele efecte luminoase? Dar în această chestiune - cum a spus Kirilenkov - nu ne putem edifica până când noi înşine nu vom învăţa să creăm spaţiul lui Dirac. De faptul că vom învăţa să-l creăm nu se îndoieşte nimeni, mai ales că Profesorul ne-a deschis astăzi ochii. A şi spus: „Vom învinge!" şi din nou şi-a pierdut cunoştinţa. Asta s-a petrecut acum o oră, imediat după ce am citit povestirea. Eu mă mândresc. Şi ceilalţi.

Aşadar, ultimul cuvânt nu aparţine scriitorului, ci vieţii. Cu atât mai mult cu cât viaţa ni se deschide înainte.

Mult timp n-am putut găsi titlul potrivit povestirii mele. M-a ajutat Kirilenkov. M-a privit îndelung, a zâmbit, apoi a spus:

— Nu-ţi place EXPLOZIA SUPERNOVEI?

I-am explicat că ar fi mult prea ştiinţific. Cu atât mai mult

cu cât o astfel de explozie nu avusese loc. Cel mult, putea să fie vorba despre apariția sau, dacă este cazul, despre căderea unui oaspete neaşteptat, însoțită de o emisiune de radiații care ar aminti explozia unei astronave.

— Stai, stai, cum ai spus: „căderea”?! m-a întrerupt Tolia. CĂDEREA SUPERNOVEI! Ce zici, îți place?

E timpul să închei. Aud sus, în cer, ecoul libelulei noastre. Mă duc s-o întâmpin. De la mama şi de la Galia n-am mai primit de mult scrisori. De două săptămâni...